

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o zunanji razsežnosti prenovljene lizbonske strategije

(mnenje na lastno pobudo)

(2010/C 128/08)

Glavni poročevalec: **Luca G. JAHIER**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 26. februarja 2009 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Zunanja razsežnost prenovljene lizbonske strategije.

Za pripravo dela Odbora na tem področju je bila zadolžena strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo (opazovalna skupina za lizbonsko strategijo).

Zaradi narave dela je Evropski ekonomsko-socialni odbor na 457. plenarnem zasedanju 4. in 5. novembra 2009 za glavnega poročevalca imenoval g. JAHIERJA ter mnenje sprejel s 177 glasovi za, 1 glasom proti in 7 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Lizbonska strategija za rast in zaposlovanje je predmet obsežnega pregleda za naslednje desetletje, ki vključuje tudi razmislek o njeni zunanji razsežnosti.

1.2 Evropa dolguje svojo blaginjo predvsem svoji odprtosti do preostalega sveta. Gre za ekonomske koristi, a tudi za kulturne izmenjave in izmenjave znanja ter za svetovno priznavanje evropskih vrednot. EU je največja izvoznica in uvoznica blaga in storitev, na drugem mestu kot vir in prejemnica tujih neposrednih naložb, je največja svetovna dajalka pomoči in ima drugo najpomembnejšo valuto sveta. Zato je v njenem geostrateškem interesu, da razvija svoj zunanjepolitični program, namenjen spodbujanju in varovanju interesov svojih 500 milijonov prebivalcev, ki pa upošteva tudi odgovornost EU za obvladovanje svetovnih problemov in za prispevek k določanju visokih standardov za globalno upravljanje.

1.3 Iskanje ambicioznega, uravnoteženega in pravičnega večstranskega sporazuma o nadaljnji liberalizaciji trgovine in postopno odpiranje trgov v reguliranem okviru je bilo v zadnjem desetletju pomembna prednostna naloga. Predvsem pobuda *Globalna Evropa* iz leta 2007 je bila izrecno povezana s prenovljeno lizbonsko strategijo.

1.4 Izzivi, ki jih prinašajo nove globalne gospodarske sile ter mednarodna finančna in gospodarska kriza, jasneje kažejo novo geopolitično naravo globalizacije in posledično potrebo Evrope po prenovljeni, bolj usklajeni in bolj učinkoviti celoviti zunanji strategiji. Evropa potrebuje novo vizijo svoje vloge v svetu, ki naj po eni strani odraža geostrateško realnost njenega zgodovinsko in geografsko opredeljenega položaja, varnosti oskrbe s surovinami in energijo ter razvoj novih, danes še šibkih trgov, po drugi strani pa njeno sposobnost, da se sooča s svetovnimi problemi,

kot so varnost, podnebne spremembe, revščina in mednarodne migracije, ter prispeva k njihovemu obvladovanju z razvijanjem vodilnih vrednot svojega socialnega tržnega gospodarstva, ki tudi sicer v vsem svetu vzbuja veliko zanimanje.

1.5 Primeren akcijski načrt EU mora biti usmerjen h krepitvi prostora in vloge Evrope v novem kontekstu globalizacije

- z razvojem zunanjepolitičnih dejavnosti EU in zunanjih vidikov drugih politik EU, na podlagi strukturne logike, s krepitvijo celotne koherentnosti in izboljšanjem akcijske enotnosti držav članic;
- z zagotavljanjem uravnotežene odprtosti trgov z zaključkom kroga pogajanj iz Dohe in s pomočjo strukturnega dialoga s svojimi najpomembnejšimi partnerji;
- z okrepitevijo svoje vloge kot mednarodne regulativne sile in v tem smislu z nadaljevanjem mednarodne politike za spodbujanje pravic;
- s krepitvijo mednarodne razsežnosti eura;
- z ustvarjanjem širokega prostora za razvoj in gospodarsko rast, ki bi ga lahko poimenovali „EvrAfrika – zaveznitvo za vzajemni napredek“ ter bi vključeval hiter zaključek širitve EU, sredo zemsko sosedsko politiko in močnejše partnerstvo z Afriko.

1.6 Ta akcijski načrt EU bi povečal svojo prepoznavnost in koherentnost, če bi se – kot predvideva Unija – postopno razvil v širši zunanjepolitični okvir.

1.7 Da bi omogočila čim uspešnejši razvoj in zagotovila široko politično soglasje glede tako zahtevne in optimistične perspektive svojega zunanjepolitičnega programa, mora EU odločno okrepiti vlogo socialnih partnerjev in organizacij civilne družbe, tako v evropski družbi kot v tretjih državah.

1.8 EESO ima na voljo vsa orodja, da igra vse pomembnejšo vlogo pri utrjevanju in razvoju skupnih mehanizmov za spremljanje in aktivno sodelovanje civilne družbe v skoraj vseh delih sveta. To je sicer posebnost evropskega socialnega modela, ki ga cenijo po vsem svetu.

2. Uvod

2.1 Evropa je danes največja svetovna gospodarska sila, enoten trg s 500 milijoni prebivalcev in trgovinska sila brez primere, euro pa je druga najpomembnejša valuta v svetu. Pri ustvarjanju takšnega položaja v mednarodnih odnosih EU, ki koristi vsem (*win-win*), ne gre le prevzemanje odgovornosti, ki izhaja iz njene posebne teže, ampak tudi za zagotavljanje razvoja njenih zunanjih gospodarskih in geostrateških interesov, ki so odločilnega pomena za uspešnost njenega modela. Ta model je najbolj odprt v svetu ter ima najvišje socialne in okoljske standarde.

2.2 Za zagotovitev ciljev lizbonske strategije – **trajne rasti, kakovostnega zaposlovanja in trajnostnega razvoja** – postaja torej vedno bolj pomembno, da EU okrepi svoj zunanji program.

2.3 Po lizbonski strategiji iz leta 2000 in njeni reviziji iz leta 2005 je bil vidik zunanje razsežnosti uveden šele leta 2007. V sklepih Evropskega sveta spomladi 2008 piše: „EU bi morala zato še naprej krepiti zunanjo dimenzijo prenovljene lizbonske strategije in tako vplivati na globalizacijo“ ⁽¹⁾.

2.4 V teh sklepih so poudarjena naslednja prednostna področja:

- spodbujanje proste trgovine in odprtosti ter ohranjanje vodilne vloge na tem področju;
- izboljšanje večstranskega trgovinskega sistema, zlasti s prizadevanjem za sklenitev velikopoteznega, uravnoteženega in celovitega dogovora v okviru razvojnega kroga iz Dohe;
- sklenitev velikopoteznih dvostranskih sporazumov s pomembnimi trgovinskimi partnerji ter tesnejše povezovanje s sosednjimi državami in državami kandidatami prek razvoja skupnega gospodarskega prostora;
- zagotovitev zanesljivega dostopa do energetskega virov in strateških surovin;
- okrepitev obstoječih gospodarskih odnosov in razvoj vzajemno koristnega strateškega partnerstva s hitro rastočimi gospodarstvi, ob spoštovanju lojalne konkurence;
- regulativno sodelovanje, zблиževanje standardov in enakovrednost pravic v skupnem interesu EU in njenih partnerjev ter za izboljšanje učinkovitosti sistema varstva pravic intelektualne lastnine pred ponarejanjem.

⁽¹⁾ Točka 12 sklepov predsedstva Evropskega sveta (13. in 14. marec 2008).

2.5 Po nedavni razpravi o instrumentih za zunanje ukrepanje EU je predvideno naslednje ⁽²⁾:

- **širši koncept zunanjih ukrepov EU**, ki povezuje dejavnosti na področju SZVP, trgovine in sodelovanja s krepitvijo zunanega učinka notranjih politik EU ⁽³⁾;
- nova generacija **evropskih programov sodelovanja in razvoja**, ki temelji na „evropskem soglasju“ ⁽⁴⁾ in partnerstvu EU-Afrika iz novembra 2007 ⁽⁵⁾;
- nov pristop na področju **trgovinske politike**, ki naj vztraja tudi pri pomenu dvostranskih in regionalnih pogajanj.

3. Zunanja razsežnost lizbonske strategije že obstaja ...

3.1 Prednostni nalogi zadnjih desetih let sta bili **prizadevanje za ambiciozen, uravnotežen in pravičen večstranski sporazum, ki omogoča nadaljnjo liberalizacijo trgovine**, ter postopno odpiranje trgov, da bi evropskim podjetjem dali več prostora za konkurenco in tako ustvarili nove možnosti za rast in razvoj.

3.2 Svetovna trgovinska organizacija (STO) je bila priznana kot osrednja točka za razširitev trgovine v urejenem in večstranskem sistemu. **Agenda iz Dohe** je bila za Komisijo ena od pomembnih prednostnih nalog.

3.3 Težave pri pogajanjih iz Dohe, zlasti zastoj julija 2006, so EU spodbudile k temeljitemu pregledu. Svet je aprila 2007 odobril sporočilo Komisije *Globalna Evropa: konkurenca v svetu – Prispevek k strategiji EU za gospodarsko rast in delovna mesta*. ⁽⁶⁾

3.4 Predlagana strategija, povezana s prenovljeno lizbonsko strategijo iz leta 2005, ponovno potrjuje in poudarja splošni cilj vse bolj globalne in povezane zunanjetrgovinske politike, s katero naj bi tako pritegnili nove naložbe in spodbujali partnerstva kot tudi zagotavljali vedno bolj odprte trge po vsem svetu. Poleg klasičnega in prednostnega instrumenta večstranskih pogajanj predvideva novo generacijo dvostranskih in regionalnih sporazumov ⁽⁷⁾, s katerimi naj bi si prizadevali za odpravo netarifnih in regulativnih trgovinskih ovir ter za postopno in bistveno zблиževanje predpisov.

⁽²⁾ Maria João Rodrigues: *Europe, Globalisation and the Lisbon Agenda*. Institute for Strategic and International Studies, 2009.

⁽³⁾ COM(2006) 278 konč. in COM(2007) 581 konč.

⁽⁴⁾ COM(2005) 311 konč.

⁽⁵⁾ UL C 77, 31.3.2009, str. 148.

⁽⁶⁾ COM(2006) 567 konč.

⁽⁷⁾ Ti so bili že predvideni v okviru Sporazuma iz Cotonouja z državami AKP, za uresničitev šestih sporazumov o gospodarskem partnerstvu (EPA) na regionalni ravni.

3.5 V svojem sporočilu o zunanji razsežnosti lizbonske strategije, sprejetem decembra 2008 ⁽⁸⁾, je Komisija vnovič predložila cilj sklepanja večstranskih trgovinskih sporazumov ter spodbujanja regulativnega sodelovanja in partnerstva za dostop do trgov.

3.6 EESO se je do tega vprašanja opredelil v dveh mnenjih ⁽⁹⁾ in poudaril, da

- je zaključek kroga pogajanj iz Dohe še vedno strateška politična nujnost, v okviru katere lahko dvostranski sporazumi prinašajo dodatno korist;
- se nujno moramo zavedati učinkov odpiranja trga za nekatere regije in delavce in da je zato treba namenjati več pozornosti socialni pravičnosti in spodbujanju dostojnega dela;
- je treba tudi v dvostranska pogajanja vključiti druge, vse pomembnejše vidike svetovnega dogajanja, kot so okolje, energija, kultura, migracije in svetovno upravljanje.

4. ... vendar že dolgo ne zadošča več

4.1 Novi izzivi

4.1.1 EU se sooča z novimi izzivi:

- vse večjo konkurenco hitro razvijajočih se držav in rastjo azijskih gospodarskih sil,
- podnebnimi spremembami in energijo,
- posledicami širitve za 27 držav članic Unije in njene sosedo,
- ponovnim izbruhom prehranske krize,
- zavestjo o vse izrazitejši geopolitični naravi globalizacije, ki zdaj zelo očitno nima več samo gospodarske razsežnosti,
- in na koncu z izbruhom mednarodne finančne in gospodarske krize.

4.1.2 Ti izzivi opozarjajo na **potrebo po bolj koherentni in izostreni zunanji politiki**, da bi premostili vse večji razkorak med gospodarsko močjo Evropske unije in njenim še vedno prešibkim vplivom na kompleksni, vse prežemajoči potek globalizacije. Hkrati mora EU braniti lastne interese in prostor, v katerem se ohranjajo njene vrednote.

⁽⁸⁾ COM(2008) 874 konč.

⁽⁹⁾ UL C 175, 27.7.2007, str. 57; in UL C 211, 19.8.2008, str. 82.

4.1.3 Posledice svetovne gospodarske in finančne krize bo nedvomno mogoče čutiti še dolgo po letu 2010. Mednarodno vprašanje in oblika prispevka za njegovo usmerjanje bodo odločilnega pomena za vsakršno prihodnjo strategijo za rast in zaposlovanje povsod po svetu. **Prav tako pomemben bo za prihodnost posameznih regij in prihodnost celote način, kako se bo vsaka regija v tem procesu umestila.** To zadeva predvsem Evropo, ki je najbolj odprt, tj. od uvoza in izvoza najbolj odvisen gospodarski prostor v svetu.

4.1.4 Učinek te krize je, da je dokončno zastarel **postulat mednarodne delitve dela**, po katerem naj bi bila hitro razvijajočim se državam prepuščena ponujanje surovin in izdelkov predelovalne industrije ter konkurenca, ki temelji na stroških dela, medtem ko naj bi bile dejavnosti z visoko dodano vrednostjo, ki se opirajo predvsem na raziskave, inovacije, storitve in usposobljene delavce, pridržane izključno evropskim državam in drugim glavnim industrializiranim državam.

4.1.5 Nova gospodarska dinamika držav BRIC (Brazilije, Rusije, Indije in Kitajske), ki se kaže v povečanju patentnih prijav, pomenu neposrednih tujih naložb iz Evrope in rasti neposrednih tujih naložb iz hitro razvijajočih se držav v EU, ali v uveljavljanju državnih premoženjskih skladov iz držav, ki niso članice OECD, je znamenje hitrih sprememb v svetovni gospodarski strukturi, na katere se mora Evropa primerno odzvati.

4.1.6 Najnovejši razvoj platform v drugih delih sveta, ki prav tako sledijo strategiji inovativnosti in znanja, kaže, da bi lahko poti iz gospodarske krize vodile v veliko bolj razčlenjen scenarij prihodnosti na podlagi novih, močno povezanih regionalnih blokov, ki bi si med seboj močneje konkurirali in v okviru katerih bi se lahko razvile nove oblike delitve dela ter gospodarskega in socialnega neravnotežja.

4.2 Inovativen in ambiciozen izziv

4.2.1 **EU je že večkrat dokazala**, da je z miroljubnimi sredstvi in z instrumentom pogajalskega konsenza sposobna vplivati na mednarodni ravni, kjer se pojavljajo drugi, vedno bolj raznoliki akterji, in da tako včasih odločilno prispeva k blaginji na pomembnih območjih v svetu (primera: tridesetletno sodelovanje z državami AKP in širitvena politika Evropske unije).

4.2.2 EU je prispevala tudi k vzpostavljanju zelo razčlenjene mreže regionalnih, sektorskih in splošnih sporazumov o sodelovanju. V preteklosti je bil to pogajalski okvir Svetovne trgovinske organizacije, zdaj pa novi proces G-8/G-14 in G-20 za novo opredelitev strožjega okvira in nadzornih mehanizmov za mednarodne finance, vključno z vlogo Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke.

4.2.3 **Okvir razprave za obravnavanje zunanje razsežnosti**, ki se je prvotno nanašala samo na trgovinsko politiko, kasneje pa na izzive na področju energije in podnebja, se širi na vse širša področja, kot so migracijske politike in razsežnosti globalizacije na socialnem (Sklad za prilagajanje ter temeljne pravice in svobode delavcev), okoljskem (Kyoto, pa tudi trajnostno gospodarstvo), industrijskem (intelektualna lastnina, pa tudi državni premoženjski skladi), političnem (širitev EU in sosedske politike) in diplomatskem področju. Pomislimo tudi na vlogo eura, učinke skupne zunanje in varnostne politike ter evropske varnostne in obrambne politike na vedno večji mednarodni pomen EU, na možnost, da bi – po zgledu drugih svetovnih gospodarskih sil – v evropsko varnostno strategijo vključili tudi vprašanje dobrin in gospodarskih interesov, ki so za Evropo strateškega pomena.

4.2.4 Iz navedenega je razvidno, da **je vse manj možnosti, da bi vse te razsežnosti vključili v lizbonsko strategijo**, ne da bi jo popačili.

4.2.5 **Vendar pa se kaže, da so vse te razsežnosti vse bolj ključnega pomena** za doseganje cilja, zaradi katerega je strategija nastala, namreč za pripravo evropskega odziva na proces globalizacije.

4.2.6 Po drugi strani pa velik del zunanje političnih dejavnosti EU v bistvu temelji **na najboljših praksah z visoko stopnjo povezovanja**; to velja tako za politike Skupnosti kot tudi za politične ukrepe, za katere so v enaki meri odgovorne EU in države članice. Morda med seboj še niso dovolj usklajene ali pa še nimajo zaokrožene strateške vizije celote, vendar jih je kljub temu možno razvijati in z njimi dosegati nezanemarljiv učinek, ki je vsekakor večji, kot če bi države članice ukrepale same, in večji od učinka številnih drugih notranjih politik Unije.

4.3 Prenovljena zunanja strategija Evropske unije

4.3.1 Zato bi bilo pravzaprav ustrežneje govoriti o **zunanj razsežnosti evropske strategije za globalizacijo po letu 2010**, ki je tesno usklajena in povezana z bolj notranjo razsežnostjo, namreč z nadaljnjim razvojem sedanje lizbonske strategije za rast in zaposlovanje, vendar **z večjo avtonomijo in novo, prepričljivejšo strateško usmeritvijo** ⁽¹⁰⁾.

4.3.2 **Evropa potrebuje novo vizijo za svojo vlogo v svetu in ustrezen akcijski načrt**, ki bosta kos izzivom 21. stoletja in bosta temeljila na okviru vrednot EU, ki ju bo mogoče posredovati državljanom in akterjem Unije in ju bodo ti tudi lahko razumeli, ter o katerih bo mogoče razpravljati z glavnimi svetovnimi sogovorniki in jih zastopati v mednarodnih forumih.

4.3.3 Ta vizija, usmerjena k napredku in dobremu zaposlovanju, ki je zmožna spodbujati trajnostni razvoj, vključujočo družbo, odprta gospodarstva in miroljubne odnose, pa mora

upoštevati tudi dolgoročno globalno logiko. EU mora bolje izkoristiti **geostrateško stvarnost svoje zgodovinske in geografske umestitve, potrebne varnosti oskrbe na področju surovin in energije** ⁽¹¹⁾ **ter neizogibnega razvoja novih, za zdaj še šibkih trgov.**

4.3.4 Pomemben prispevek k razvoju take vizije vsebuje tudi kratek, vendar prepričljiv dokument, ki ga je Komisija pripravila za vrh v Hampton Courtu oktobra 2007 pod naslovom *Evropski interes: uspeh v dobi globalizacije* ⁽¹²⁾. V istem letu je tako usmerjeno stališče sprejel tudi EESO ⁽¹³⁾.

4.3.5 Prenovljena lizbonska strategija za obdobje po letu 2010 bi morala biti začrtana z roko v roki z **novim in bolj strateškim pristopom zunanje političnih dejavnosti Unije, usmerjenim h graditvi in razvoju prostora ter vloge Evrope v novem scenariju globalizacije.**

4.3.6 V ta namen je treba okrepiti in razviti smer delovanja, ki je opazna že v sklepih Sveta iz marca 2008, ter razviti podroben akcijski načrt na štirih sinergijskih in medsebojno povezanih ravneh:

- zagotavljanje **uravnotežene odprtosti trgov** in razvoja svetovne trgovine blaga in storitev, ob hkratnem zagotavljanju **varnega in trajnostnega dostopa Evrope do** strateško potrebnih **virov**;
- **krepitev gospodarskega dialoga z vsemi pomembnimi partnerji** v okviru večstranskega pristopa in nadaljnja **krepitev mednarodne vloge eura**;
- oblikovanje EU kot „**mednarodne regulativne sile**“, ki se zavzema tako za uveljavljanje industrijskih, okoljskih in socialnih standardov kot tudi standardov za dostojne delovne razmere, javna naročila in intelektualno lastnino, in sicer tako, da prispeva k določanju novih pravil za finančne trge in upravljanje svetovnega gospodarstva na večstranski in regionalni ravni;
- **revitalizacija treh najpomembnejših politik za spodbujanje zunanjega razvoja EU**: dokončanje širitve, sosedska politika in Sredozemska unija, novo partnerstvo z Afriko v okviru AKP – to je zavzetost za **oblikovanje velikega območja vsestranskega razvoja za gospodarsko rast, ki so ga že poimenovali Evrafrika** ⁽¹⁴⁾ **in v katerem bi morala EU imeti vodilno geostrateško vlogo.**

⁽¹⁰⁾ Glej sklepe skupine izvedencev pod vodstvom Laurenta Cohena-Tanugija, ki je sestavila pripravljalno poročilo za francosko predstavljanje EU v drugi polovici leta 2008 (www.euromonde2015.eu).

⁽¹¹⁾ UL C 27, 3.2.2009, str. 82; UL C 277, 17.11.2009, str. 92; in mnenje EESO o energiji in podnebnih spremembah kot sestavnem delu prenovljene lizbonske strategije (glej stran 36 veljavnega Uradnega lista).

⁽¹²⁾ COM(2007) 581 konč.

⁽¹³⁾ UL C 175, 27.7.2007, str. 57.

⁽¹⁴⁾ Nazadnje A. Riccardi v govoru ob podelitvi nagrade Karla Velikega – Aachen, 21. maja 2009.

4.3.7 Pomen, namenjen zunanji razsežnosti, bo pokazal, da **namerava EU vstopiti v novo politično fazo svojega procesa združevanja**, usmerjenega k razvoju sistema svojih odnosov s preostalim svetom, iz katerega bo črpala novo energijo in vire, da bo lahko svojim državljanom zagotovila čim boljše oblikovanje evropskega modela socialnega tržnega gospodarstva in s tem prihodnost v znamenju napredka v miru. To je **neke vrste izpolnjevanje predpostavk, ki so bile podlaga procesa ustanovitve Evropske unije**, pri katerem sta bila – od Schumanove deklaracije do preambule Rimske pogodbe – oba vidika evropskega projekta, in sicer notranji in zunanji, tesno prepletena in sta medsebojno vplivala drug na drugega.

5. Nekaj konkretnjših predlogov

5.1 Bolj koherentni in bolj proaktivni splošni politični ukrepi

- Ukrepi EU za reformo večstranskega sistema in za izboljšanje osnovnih standardov za globalizacijo zahtevajo **dvostrani proces: skladnost med ukrepi notranje in zunanje politike EU ter še veliko več usklajevanja med EU in njenimi državami članicami**.
- **Spodbujanje ureditev socialnega prava**, pogajanja med socialnimi partnerji in univerzalnimi sistemi socialne zaščite morajo biti eno od težišč razvojne politike in pogajalskih mandatov Evropske unije.
- V vse zunanje ukrepe Evropske unije bilo treba kot prednostne naloge zajeti razvoj sistemov izobraževanja in usposabljanja, temeljne pravice delavcev, razvoj socialne zaščite, enakost moških in žensk ter vključevanje prikrajšanih skupin (invalidov, narodnih manjšin itd).
- EU bi se morala **odlikovati po izpolnjevanju prevzetih obveznosti**. To velja zlasti za cilj 0,7 % BDP, namenjenega za razvojno pomoč, in za vedno znova ponavljano zagotovilo o lastnem poslanstvu, da bo drugim državam in regijam dala na voljo rezultate in orodja lastnega napredka. Pri tem je odločilnega pomena posebna zaveza k revitalizaciji partnerstva med Afriko in Evropsko unijo.
- **Znatno povečanje sredstev** in naložb za države v razvoju v okviru **københavnskega sporazuma**, ki naj bi ga sprejeli **decembra 2009**, bi lahko bilo edinstvena priložnost za razvoj in obojestranski napredek. Nova lizbonska strategija bo tako lahko služila kot okvir za raziskave, inovacije, naložbe in znanja, s katerimi je mogoče spodbujati **novο „zeleno rast“ po vsem svetu**.
- Potrebna sta **višja stopnja spremljanja in transparentnosti pri trgovinskih pogajanjih** ter močnejša vključenost civilne družbe v ta sistem mednarodnih odnosov in pogajanj.
- EU mora **spodbujati regionalno povezovanje** in biti še naprej vzor za druge. Vedno več bo makroregij, in te bodo tudi vedno bolj strukturirane; Evropa ima lahko – in mora imeti – pomembno vlogo tudi pri razvoju medregionalnega sodelovanja, ki mora poleg liberalizacije trgovine vključevati tudi razvojno sodelovanje, politični dialog in kulturno sodelovanje.
- Ob upoštevanju **izziva, ki ga prinaša varnost hrane**, je z vidika polnega uveljavljanja temeljne človekove pravice do zdrave, varne, primerne in trajnostne prehrane ⁽¹⁵⁾ smiselno predvideti pregled obstoječih pogajalskih mandatov. Pri tem je treba priznati posebnost kmetijskih proizvodov in predvideti ustrezne ukrepe za zaščito asimetričnih proizvodnih pogojev ustreznih trgov, da bi tako energično pospešili zaključek glavnih trgovinskih sporazumov na drugih področjih, ki temeljijo na Sporazumu o ekonomskem partnerstvu (EPA).
- Ob upoštevanju **merila „trgovinskega potenciala“**, ki stopnjo rasti posameznega območja povezuje z velikostjo ustreznih trgov, bi bilo treba ob regionalnih sporazumih z državami AKP nadaljevati oziroma ponovno začeti z dvostranskimi in regionalnimi sporazumi z Združenjem držav jugovzhodne Azije (ASEAN), Korejo, Indijo, Rusijo, Mercosurjem in državami Zalivskega sveta za sodelovanje.
- **Za Kitajsko je treba opredeliti posebno prednostno usmeritev**, in sicer tako zato, ker ima EU tam pomembne ofenzivne in defenzivne interese, kot tudi zaradi znatnega povečanja medsebojnih interakcij in celotne geopolitične logike.
- **Večjo pozornost** je treba nameniti tudi **dvostranskim odnosom z Združenimi državami Amerike, Japonsko in Kanado**, ki so prva, tretja oziroma osma trgovinska sila v svetu. Treba je ponovno oživiti čezatlantske odnose, da bi zmanjšali točke trenj in povečali sinergijske učinke z vse večjim prekrivanjem institucionalnih struktur in političnega delovanja ⁽¹⁶⁾.
- Glede na verjetno **širitev območja ekonomske in monetarne unije** v prihodnjih letih bi lahko euro postal še pomembnejši kot trdna valuta in svetovna referenca, kar bi neizogibno zahtevalo bolj enotno zastopanje v mednarodnih gospodarskih in finančnih ustanovah.

5.2 Več instrumentov za upravljanje in za sektorske politike

- V okvir širšega pristopa k zunanjim ukrepom EU je treba **vključiti tudi zunanje razsežnosti političnih področij, kot so raziskave, okolje, izobraževanje in zaposlovanje**.

⁽¹⁵⁾ Glej poročilo posebnega poročevalca ZN o pravici do hrane, Olivier De Schutter, Krog pogajanj iz Dohe ne bo preprečil nove prehranske krize, 9. marec 2009.

⁽¹⁶⁾ UL C 228, 22.9.2009, str. 32.

- V sedanjih razmerah bi bilo treba jasneje določiti, da se **majhni skupini komisarjev EU z jasnim mandatom zaupna naloga vodenja vseh zunanjih politik EU** (trgovinske, razvojne, migracijske, zunanji vidiki politike konkurence in notranjega trga, diplomacije v zvezi z energijo itd.). Ta skupina lahko potem zunaj EU in v glavnih mednarodnih organih na viden način skrbi za bolj enotno in skupno podobo EU. Hiter začetek veljavnosti Lizbonske pogodbe in nova vloga visokega predstavnika za skupno zunanjo in varnostno politiko bi lahko v prihodnosti zagotovila pozitiven razvoj.
 - Do enotnega zastopanja EU v najpomembnejših mednarodnih forumih (Bretton Woods, G-8/G-14 in G-20) bi morale **države članice EU** oblikovati bolj usklajene in posledično vplivnejše skupine v posameznih institucijah ali na vrhunskih srečanjih, da bi **sistematično usklajevale svoja stališča in nastopale čim enotneje**.
 - Nujno je, da se EU navzven predstavlja s **skupnimi trgovinskimi misijami**, ki lahko okrepijo celotno strateško prisotnost Evrope, še posebej v odnosih z glavnimi trgovinskimi partnerji EU.
 - EU mora okrepiti podporo za internacionalizacijo svojih podjetij, še posebej kar zadeva njihovo sposobnost za ustanavljanje podružnic in za prilagajanje položaju in dinamiki različnih trgov.
 - EU si mora prizadevati za to, da STO med svoje cilje vključi **pravice delavcev, industrijski razvoj, ustvarjanje dostojnih delovnih mest in okoljski vidik**. Zato morajo tudi mednarodne finančne institucije nameniti prednost spodbujanju dostojnega dela in trajnostnemu razvoju.
 - Evropska mednarodna podjetja je treba spodbuditi, da v skladu z **evropskim konceptom družbene odgovornosti podjetij** v različnih državah, kjer delujejo, spodbujajo socialni dialog v podjetjih in panogah. Močnejše je treba uveljaviti najboljše prakse, ki se v številnih evropskih podjetjih že uporabljajo na podlagi „vodilnih načel“, ki jih je sprejela OECD in ki temeljijo na socialnih standardih ILO, tako kot vse druge pobude, ki jih uresničuje velika skupina akterjev nevladnega sektorja in socialne ekonomije na področju izobraževanja, zdravstva in spodbujanja boljših življenjskih in delovnih razmer.
 - EU mora razviti **proaktivne in globalne migracijske politike, ki olajšujejo skupni razvoj** držav izvora in držav gostiteljic migrantov, s posebnim poudarkom na boju proti trgovini z ljudmi, begu možganov in nakazilih migrantov, ki imajo danes v finančnih tokovih pomembno mesto ⁽¹⁷⁾.
 - **Vse večji pomen državnih premoženjskih skladov** v svetovnem gospodarstvu in s tem velika teža držav, ki so te sklade ustanovile, v državah s hitro razvijajočim se gospodarstvom, so nedvomno velika priložnost za najpomembnejša razvita gospodarstva in tudi za okrevanje svetovnega gospodarstva. Vendar to pomeni tudi geopolitično tveganje zaradi možne izgube suverenosti EU v strateških sektorjih in tehnologijah. **EU mora tu nujno zavzeti lastno usklajeno stališče**, ki upošteva obveznosti in določbe veljavnih pogodb, vendar pa mora zavzeti tudi bolj natančno in z vseh strani podprto stališče za obrambo „nacionalnega interesa“, ki ga je treba v vse večji meri razumeti kot „evropski interes“.
 - Močnejše je treba uveljaviti posebne pristojnosti **Evropskega inštituta za tehnologijo pri ustreznih partnerstvih**, zlasti glede možnosti razširitve sodelovanja v okviru „skupnosti znanja in inovacij“ (mreže odličnosti med univerzami, raziskovalnimi inštituti, podjetji in drugimi zainteresiranimi akterji) na neevropske države.
- 5.3 Večja vključenost socialnih partnerjev in organizacij civilne družbe
- **Treba je na vse možne načine spodbujati raziskave in oblikovanje skupnih strategij evropske civilne družbe**, da bi se v dialogu z najpomembnejšimi gospodarskimi in socialnimi partnerji EU soočili z izzivi in priložnostmi globalizacije. **Močnejše ovrednotenje nacionalnih ekonomsko-socialnih svetov in podobnih organizacij** – kot tudi najpomembnejših evropskih mrež in organizacij socialnih partnerjev, organizirane civilne družbe in socialne ekonomije – lahko olajša bolj vključujoč proces sodelovanja državljanov in uveljavljanja najboljših praks.
 - EU mora spodbujati **najširšo možno vključenost socialnih partnerjev in civilne družbe v tretjih državah** ter dialoga z njimi, da bi okrepila prepoznavnost in koherentnost politik EU na področju trgovine, razvoja in zunanjih odnosov na splošno. Še zlasti gre za vzpostavljanje sistemov strukturiranih in trajnih oblik dialoga z organizacijami, ki delujejo na področju regionalnega in svetovnega povezovanja, ob tem pa tudi za močnejše priznavanje svetovnih predstavniških organov organizirane civilne družbe v okviru trgovinsko-pridružitvenih sporazumov.
 - Skupina za stike civilne družbe, ki jo je pred mnogimi leti z uspehom uvedel Generalni direktorat za trgovino, je proces, ki ga velja posnemati.

⁽¹⁷⁾ UL C 120, 16.5.2008, str. 82; in UL C 44, 16.2.2008, str. 91.

- **EESO je postopoma zgradil strukturiran sistem odnosov⁽¹⁸⁾, ki je v okviru medinstitucionalnega dialoga pomemben temelj** za stalen razvoj aktivnega vključevanja civilne družbe skoraj vseh območij sveta. **Pri spremljanju** ima lahko EESO aktivno vlogo, kot je to že storil v nekaterih primerih: na primer pri institucionalnih nalogah, predvidenih v Sporazumu iz Cotonouja z državami AKP, pri skupnih posvetovalnih odborih, ki so bili ustanovljeni s posameznimi državami kandidatkami in so začeli postopek pristopa k EU, ter pri delu v okviru Euromeda in Mercosurja. Dokumenti, izjave in zaključne izjave, ki se vsako leto pripravljajo na številnih srečanjih, ki jih organizira EESO v tem okviru, so **pomemben vir za analizo in predloge participativne demokracije v zvezi s celotno panoramo zunanjih odnosov EU**.
- EESO bi poleg tega lahko predvidel tudi posebne **seminarje ali druga redna srečanja, namenjena posvetovanju z gospodarskimi in socialnimi interesnimi skupinami v ustreznih državah in regijah**. To bi lahko po potrebi potekalo v okviru obstoječih okroglih miz in drugih rednih srečanj ter bi omogočilo primerjanje različnih strategij, sprejetih na posameznih območjih in regijah po svetu, ter izmenjavo najboljših praks, s čimer bi lahko prispevali k boljši opredelitvi zunanjih dejavnosti Evropske unije, kot tudi k prihodnjemu razvoju Lizbonske strategije po letu 2010 in k razvoju strategij posameznih partnerjev.

V Bruslju, 4. novembra 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽¹⁸⁾ Glej delovni program strokovne skupine za zunanje odnose EESO:
http://eesc.europa.eu/sections/rex/index_en.asp.